

ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛОГОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Діалогова взаємодія в ситуації дистанційного навчання має певні особливості. Її характеризують дидактичне спрямування, асиметрія на користь учителя (домінування), розвивальний характер, надлишковість інформації. В ній можна виділити варіантні та інваріантні складові: інваріантні складові - це ті характеристики взаємодії, що визначаються перцептивними й універсально-психологічними особливостями людини, а варіантні - ті її риси, які формуються під впливом сповідуваної педагогом освітньої ідеології та його особистісних характеристик.

Проте навчальний процес в комп'ютерно-опосередкованому середовищі має чітко виражену специфіку, пов'язану з технічним опосередкуванням. Існує суттєва різниця в організації взаємодії між учнем і вчителем у класі та учнем і комп'ютером, навчальною системою.

Функціональним завданням людино-машинного інтерфейсу в навчальній системі вважається забезпечення ефективності навчання. До числа чинників, що забезпечують ефективність навчання, входять:

- мотивація (цей чинник є зовнішнім відносно когнітивної сфери і внутрішнім - стосовно структури особистості учня);
- когнітивний дисонанс (внутрішній чинник, що частково стосується організації діалогової взаємодії);
- психологічна комфортність (внутрішній чинник, що стосується організації діалогової взаємодії);
- розуміння (внутрішній чинник, що передбачає, зокрема, повноту надання учню інформації (зовнішній чинник); цей чинник стосується організації діалогової взаємодії у дистанційному навчанні.

Проблема взаємодії людини з комп'ютером подібна до проблеми контакту людини з іншою, незнайомою людиною: ідеї, наміри, знання співрозмовника стають зрозумілими в процесі комунікації. Така подібність призвела до спроб розробки

природно-мовного інтерфейсу. При цьому під час дослідження придатності природної мови до застосування в комп'ютерному середовищі увагу приділяють розв'язанню лінгвістичних проблем: моделюванню синтаксису, семантики та ін. Проте існують інші, не менш важливі аспекти людино-машинної комунікації, які пов'язані з істотними загальнолюдськими властивостями.

По-перше, людина має дуже розвинену систему сприймання величезної потужності. Її мозок обробляє в реальному масштабі часу повну трьохвимірну повнокольорову картину навколишнього середовища. Це зумовлює, щонайменше, три особливості міжлюдської комунікації:

- часто спостерігається лексичний еліпсис, коли відсутнє явне висловлення певних реалій, і його заступає ситуативний контекст, який забезпечує їх розуміння. Ситуативний контекст дозволяє у деяких випадках уникати точних формулювань і робить зрозумілим неназване;

- ситуативний контекст компенсує лінгвістичну неоднозначність висловлювання, що сприяє короткому і потужному характеру комунікації, оскільки не потрібно численних пояснень;

- особливу роль починають відігравати позалінгвістичні компоненти спілкування, такі, як інтонація, міміка, жести.

По-друге, людина відзначається адаптивністю, умінням пристосовуватися до способу мислення і реагування свого партнера, що полегшує та оптимізує спілкування. Таким чином, беручи до уваги сказане вище, зрозуміло, що для ефективної реалізації моделі міжлюдського спілкування у ситуації людино-машинної взаємодії від комп'ютера вимагається значно більше, ніж може забезпечити природно-мовний інтерфейс. Слід шукати інших шляхів розв'язання цієї проблеми, не моделюючи міжлюдське спілкування, а використовуючи власні можливості комп'ютера, такі, як швидкість обчислень та потужні засоби управління візуальним поданням інформації.

Список використаних джерел

1. Коневщинська О.Е. Деякі проблеми проектування інтерфейсу користувача у дистанційному навчанні / Коневщинська О.Е. // Освіта в інформаційному суспільстві: до 25-річчя шкільної інформатики : Матеріали науково-практичної конференції. – К. : Ун-т ім. Б.Гринченка, 2010. – С.102-104